

De foto op het achterblad

Dit zijn afbeeldingen van voorwerpen uit de collectie van Coby en Pieter Venema. Zij vertellen hier het volgende over :

Aardewerken Zulu potten

Wij denken met veel genoegen terug aan de periode dat we in een missie ziekenhuis in Zululand (Z-Afrika) hebben gewerkt (1973-1976). Houtsnijwerk kwamen we weinig tegen. Men zegt dat het aantal Zulu houtsnijders is gedaald ten gevolge van volksverhuizingen en de apartheid. Wat we wel veel zagen was het fraaie kralenwerk veelal gemaakt van rode, blauwe en witte kralen, en potten in alle soorten en maten.

De potten herinneren ons aan de gastvrijheid van de Zulu's aan de ene kant, en de wat agressieve andere kant. Wellicht is dit laatste een overblijfsel van de geest van de oude Zulu strijders met Shaka Zulu (koning van 1816 tot 1828) als groot voorbeeld. De gastvrijheid kwam tot uiting in het warme onthaal dat je kreeg wanneer je zo maar door de heuvels trok en werd uitgenodigd in een Zulu hut. Daar zaten dan in het halfdonker de mannen in een kring, vaak gewoon op de grond. Je mocht tussen hen plaats nemen, terwijl de pot met Zulu bier rond ging. Een ieder nam een slok en gaf de pot weer door, het ene rondje na het andere. Daarmee staat de pot met bier symbool voor de traditionele Zulu gastvrijheid. Deze gastvrijheid vereist dat de gast zoveel te drinken krijgt tot hij genoeg gehad heeft. Het bier wordt dan geserveerd in een grote pot. Wanneer het bier echter wordt geserveerd in een kleine pot, 'Umancishave' genoemd, kan dit twee dingen betekenen: de bezoeker wordt geacht maar kort te blijven of de gastheer geeft aan dat hij weinig bier heeft. Van de gast wordt in dat geval verwacht dat hij slechts een beetje drinkt en opmerkt dat het prima bier is.

Het Zulu bier wordt gemaakt van sorghum en ziet er vonden wij onappetitelijk uit, maar de smaak was niet slecht. Veelal werd er sterke drank aan toegevoegd. Dit leverde dan ook de keerzijde op van het bier drinken. Wanneer de mannen rond Kerst naar de thuislanden kwamen, was het voor iedereen een feest en werd er dus ook veel bier met de sterke drank genomen, met alle gevolgen van dien. Dronken Zulu mannen, vaak agressief ten opzichte van elkaar en tegenover de vrouwen, waren dan geen uitzondering. Het gaf ons vaak extra werk op de polikliniek.

De potten worden vervaardigd door de vrouwen, welke kunst van generatie op generatie wordt doorgegeven. Zo zie je regelmatig dat een stokoude vrouw de kunst nog steeds beoefent en jongere vrouwen instrueert. De potten worden ook voor het huishouden gebruikt en zijn dan veelal niet versierd in tegenstelling tot de potten waar bier uit wordt gedronken, die altijd versierd zijn (zie foto's). Soms hebben deze decoraties een betekenis: driehoeken met de punt naar beneden geven aan dat de pot alleen gebruikt mag worden door mannen. Zo zijn er ook motieven waar uit kan worden afgeleid dat de pot alleen gebruikt mag worden door getrouwde mannen of getrouwde vrouwen.

Deze potten vertegenwoordigen voor ons een fase in ons leven die heel belangrijk was, en waaraan we graag herinnerd worden. Wij drinken er geen bier uit, maar genieten nog dagelijks van hun schoonheid.

Coby en Pieter

Potten, maar ook ander aardewerk zoals schotels

